

Як і чому з'явилася ця книга?

Жили собі громадська спілка *Osvitopria* та студія онлайн-освіти *EdEra*. 2017 року вирішили вони створити безоплатний онлайн-курс, щоб будь-хто (незалежно від місця проживання, особливостей характеру чи розмірів кишені) зміг вивчити державну мову або принаймні підготуватися до зовнішнього незалежного оцінювання з української мови.

І казка стала реальністю. Щоправда, не одразу. Не один десяток ночей команда впривала-упривала над курсом, аж поки... Проект допоміг тисячам абітурієнтів за короткий проміжок часу (із лютого до травня) підготуватися до тестування й успішно його скласти. Окрім того, Міністерство освіти і науки України схвалило онлайн-курс для використання в загальноосвітніх навчальних закладах.

Автором і лектором курсу став я — Ігор Хворостяний. Офіційно: кандидат філологічних наук, учитель вищої категорії, учитель української мови та літератури ТОВ «НБК «НОВОПЕЧЕРСЬКА ШКОЛА», випускник Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка, автор навчальних посібників, ряду наукових і науково-популярних статей. Неофіційно: людина, яка вірить, що щирість провокує щирість, добро множить добро, а разом можна досягнути більшого, ніж поодиноці. Перекоаний, що мову вивчити повністю неможливо, проте прагнути цього потрібно, а успішне складання ЗНО з української мови та літератури — не така вже й складна справа, як може здатися на перший погляд.

Із часом набутий досвід захотілося поширити, поділитися з більшою кількістю людей. Так і виникла ідея друкованої книги.

Що таке «лайфхак»? Чому обрали саме цю назву?

У *Wikipedia* сказано, що лайфхак (– лайфхак) (від англ. *life hack*) — поняття, яке означає маленьку хитрість або корисну пораду, що допомагає вирішувати побутові проблеми, тим самим заощаджуючи час. Лайфхаки — це набір методів і прийомів «аламу» навколишнього життя для досягнення поставлених цілей. У 2004 році британський журналіст Дені О'Брайєн поєднав слова *life* («життя») та *hack* («алам»), утворивши новий термін.

Розумію: декому може не сподобатися використання іншомовних слів у посібнику з української мови. Проте впевнений, що надмірний мовленнєвий пуризм у навчальному процесі може шкودити більше, аніж будь-які запозичення. Дозволю собі аналогію з театром (приклад Юрія Шевельова: «Комедія Франсез не була цікава. Надто традиційно і академічно. Все одно, що Малий театр у Москві. Музей, не живе мистецтво»). Перекоаний, що мова не повинна бути лише музеєм, вона така ж жива, як і людина. До слова, 2006 року Американська спілка з вивчення діалектів назвала міжнародне *lifehack* одним із найбільш корисних слів.

Чим цей посібник відрізняється від інших?

Найперше — методикою. Наведу простий приклад. Чомусь більшість абітурієнтів перекоана, що вивчити фонетику просто неможливо — мовляв, найскладніша ж тема курсу української мови! Позір: це неправда. Наприклад, щоб запам'ятати всі глухі звуки, досить знати речення «Усе це кафе, птах і каша». Усі приголосні з нього — глухі ([с], [ц], [к], [ф], [п], [т], [х], [ч], [ш] + м'які пари [с'], [ц'], [т']). Решта приголосних звуків нашої мови будуть дзвінкими або сонорними. Упевнений, такі поради (лайфхаки) тобі не раз давали вчителі. Ця техніка називається мнемонікою (у перекладі з давньогрецької — «мистецтво запам'ятовування»), її витоки сягають Античності.

Посібник збудовано так, щоб допомогти користувачеві дібрати асоціації, створити образні паралелі, візуалізувати необхідну інформацію (схеми, таблиці, малюнки...). Ці прийоми значно полегшують процес навчання, допомагають складне зробити простішим і приємнішим, зберігаючи при цьому одну з найважливіших характеристик — якість.

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

Із чого починати підготовку до ЗНО?

Із найважливішого питання: «Про що ти мрієш?» Справді, я не жартую. У будь-якій сфері нашого життя, а особливо в навчанні, найважливіше пам'ятати, ДЛЯ ЧОГО ми це робимо. Потім варто поставити принаймні ще одне питання: «Яку роль у реалізації моєї мрії відіграє вивчення української мови?» Інакше кажучи, навіщо конкретно мені знати українську? Навіщо її вчити? Якщо можеш дати глибокі й вичерпні відповіді і на ці питання вже зараз, вітаю — увесь процес навчання буде нескладним; якщо ж ні — саме час над ними замислитися. Виконай цю коротку мотиваційну вправу — не пошкодуєш. Щоразу, коли лінощі братимуть гору, пригадай, навіщо взагалі починав / починала навчання.

Як користуватися книгою? Яка її структура?

Посібник має сім розділів, теми яких відповідають програмі з підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання: «Фонетика. Графіка. Орфоенія», «Орфографія», «Лексикологія. Фразеологія», «Будова слова. Словотвір», «Морфологія», «Синтаксис. Пунктуація», «Стилістика. Розвиток мовлення. Власне висловлення». Біля назви кожного розділу розміщено QR-коди. Це посилання на відеолекції, які допоможуть зробити твоє навчання інтерактивним, динамічним і, сподіваюся, цікавим.

Ми прагнули зробити все, щоб надати тобі комплексний сучасний інструмент для якісної підготовки до ЗНО з української мови, тому посібник — продумана система, у якій усі елементи взаємодіють, «працюють» на реалізацію поставленої мети. Наголошую: лише вивчення теорії високого результату не гарантує. Для якісного навчання необхідно виконати всі завдання, запропоновані в посібнику, не варто вехтувати окремими елементами його структури. Тут ти знайдеш такі блоки:

Органайзер. Це «помічник», розміщений на початку кожного розділу. У ньому перераховано ключові вміння, необхідні для успішного складання ЗНО, виокремлено базові теми, які треба вивчити, та запропоновано план дій, що допоможе з особистою навчальною траєкторією. Тобі лише потрібно визначитися з датами, протягом яких плануєш вивчати ту чи іншу тему, а після вивчення — поставити позначку про виконану роботу. До речі, одразу порада: не забудь після опанування всіх тем переглянути органайзери. Раптом лишилося щось, до чого варто повернутися — повторити, заглибитися, освіжити в пам'яті...

База даних. Містить теоретичний матеріал, оформлений у зручній формі — таблиці, схеми, словнички. Опанування складних тем увиразнене практичними порадами — лайфхаками.

Панель інструментів. У цьому розділі проаналізовано типові для ЗНО завдання: є пропозиції, як їх краще виконувати, пояснення, чому один з варіантів правильний, а інші — ні.

Операційка. Наголошую: завдання, розміщені в тесті зовнішнього незалежного оцінювання, вимагають не сліпого відтворення «зазубреної» теорії, а застосування знань, уміння аналізувати, оцінювати й робити висновки. Для того щоб краще усвідомити вивчене, треба відпрацювати його на практиці — виробити навичку. Оскільки успішною будь-яка навичка стає лише, як мінімум, після сьомого правильного застосування, без вправ і завдань не обійтися... Із таких завдань і складається цей розділ. Він містить рубрики «Сторітелінг», «Мислимо критично», «Відпрацюємо навички». Детальніше про них — одразу на початку посібника.

Прокачай скіли. Це тестові завдання за типовими зразками ЗНО попередніх років для відпрацювання відповідних умінь і навичок. Приємна новина: наприкінці посібника є відповіді, проте раджу зазирати в них лише після

того, як завдання виконане, а не навпаки. Тут важливо пам'ятати: «Помілялись не тільки люди, Помілялись навіть святі...» (В. Симоненко). Помилка — не привід засмучуватися. Краще помилитися, коли готуєшся до тестування, ніж під час самого ЗНО, правда ж?

Карта пам'яті. Цей розділ — ефективний інструмент для узагальнення та систематизації, структурування знань. Він допомагає швидко виокремити ключові блоки інформації для подальшого закріплення її в довгостроковій пам'яті. Відбувається це завдяки візуалізації пройденого матеріалу, установленню асоціативних зв'язків між частинами тем, постановці проблемних завдань. По суті, це короткий конспект, «шпора», за допомогою якої можна швидко актуалізувати вивчене — навіть перед самим ЗНО. Тому аркуші з «Картою пам'яті» після завершення роботи за посібником можна вирізати й використувати для повторення матеріалу.

Після опрацювання всіх розділів на тебе чекає узагальнений тест у форматі ЗНО, за яким зможеш перевірити свої знання. А в кінці книги подано відповіді до тестів із блоку «Прокачай скіли» та до підсумкового тесту.

Що ще?

Дорогий читачу, дозволь ще раз нагадати: теорія без практики мертва, тому вправляйся, намагайся застосовувати здобуті знання в конкретних мовленнєвих ситуаціях: учи друзів і близьких, шукай помилки в рекламі, оголошеннях, на телебаченні тощо. Це допоможе краще засвоїти теорію, навчитися мислити критично.

Хочеться вірити, що ця книга стане поштовок до розмірковувань, суперечок і творчості. Не Істиною, а лише приводом для її пошуку. Щиро на це сподіваюся.

І насамкінець — вір у себе. Услід за класиком: «Захочеш — і будеш. В людини, зятям, Лежить невідгадана сила...» (Олег Ольжич).

Автор

Онлайн-курс «Лайфхаки з української мови»
на платформі **EdEra**

Онлайн-курс «Лайфхаки з української мови»
на платформі **iLearn**

ЕФЕКТИВНЕ НАВЧАННЯ

РОЗВИВАЙ ДОПИТЛИВІСТЬ

ЗАСТОСОВУЙ МОЖЛИВОСТІ
АУДІАЛЬНОГО, ВІЗУАЛЬНОГО,
КІНЕСТЕТИЧНОГО НАВЧАННЯ

ПІЗНАЙ СВІЙ НАВЧАЛЬНИЙ
РИТМ. УЧИСЯ ВІДПОВІДНО
ДО ЦЬОГО РИТМУ

ПОЄДНУЙ НОВІ ЗНАННЯ
З УЖЕ ВІДОМИМИ

ЗДОБУВАЙ ПРАКТИЧНИЙ
ДОСВІД, ВПРАВЛЯЙСЯ

ВИКОНУЙ ЯКОМОГА БІЛЬШЕ
ТЕСТІВ (ОСОБЛИВО ТЕСТІВ
ЗНО З ПОПЕРЕДНІХ РОКІВ)

ПОЯСНЮЙ ВИВЧЕНЕ
ІНШИМ

МАЛЮЙ. ЗАСТОСОВУЙ
АСОЦІАЦІЇ

НЕ ЗАБУВАЙ
ПРО ВІДПОЧИНОК

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ

АНАЛІЗ

РЕФЛЕКСІЯ

СТРУКТУРУВАННЯ
АРГУМЕНТІВ

ДЕБАТИ

КРЕАТИВНІСТЬ

ЗДОБУТТЯ
ІНФОРМАЦІЇ, ЇЇ ОЦІНКА

СИНТЕЗ

КЛЮЧОВІ ПИТАННЯ

- Що?
- Чому це важливо?
- Чого я не помічаю?
- Як я можу бути в цьому впевненим/ою?
- Хто це стверджує?
- Що це?
- Що, коли...?

ШЛЯХИ

- Думай глибоко, щоб усвідомити зв'язки
- Став питання
- Використовуй докази й аргументи, щоб розвивати думку
- Аналізуй, розмірковуй, оцінюй
- Використовуй критерії оцінки
- Інтерпретуй інформацію глибоко
- Синтезуй різні ідеї
- Роби обґрунтовані висновки
- Перед тим як зробити висновки, формулюй та оцінюй варіанти
- Фокусуйся на деталях
- Стеж за етапами вирішення проблеми
- Вивчай альтернативи
- Став під сумнів прочитане, побачене, почуте
- Міркуй незалежно, але зважаючи на інших

МИСТЕЦТВО СТВОРЮВАТИ ТА РОЗПОВІДАТИ ІСТОРІЇ

Люди люблять історії
Історії об'єднують і допомагають зрозуміти світ

Розповідання історій —
найдавніша форма
комунікації

Вони
універсальні

Із дитинства ми
вчимося сприймати
моделі історій

ПЕРЕВАГИ ТЕХНОЛОГІЙ. ЩО ДАЄ РОЗПОВІДАННЯ ІСТОРІЙ?

- допомагають зрозуміти нові ідеї
- сприяють пошуку спільного й відмінного
- розслабляють, створюють невимушену атмосферу
- стимулюють активну роботу, навички співпраці
- розвивають комунікативні навички, навички слухання
- розвивають уяву й креативність

ЯК ПІДГОТУВАТИ ІСТОРІЮ?

- склади схематичний план, наприклад, у вигляді сюжетної лінії (пам'ятай про експозицію, зав'язку, розвиток дії, кульмінацію та розв'язку)
- використовуй схематичні малюнки, щоб пам'ятати ключові моменти історії чи /та уявити її
- уявляй сюжет своєї історії як фільм чи послідовність зображень
- коротко розкажи собі /однокурснику цю історію
- змінюй початкову історію: відкидай зайве, додавай яскраві деталі, гумористичні елементи, імпровізуй
- перекажи свою історію кілька разів, поки вона не стане максимально цікавою та виразною

ЯК РОЗПОВІДАТИ ІСТОРІЮ?

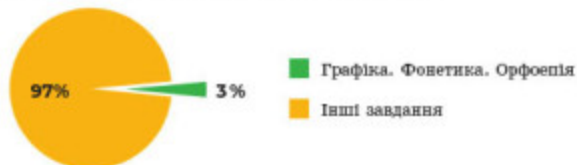
- змінюй швидкість, висоту, тембр голосу
- використовуй мову тіла (міміка, жести)
- пам'ятай про зоровий контакт зі слухачами
- будь динамічним, не стій на місці
- використовуй можливості пауз і драматичних ефектів
- стеж за правильністю мовлення

ГРАФІКА. ФОНЕТИКА. ОРФОЕПІЯ

🕒 ОРГАНАЙЗЕР

ПРИБЛИЗНИЙ ВІДСОТОК БАЛІВ З ТЕМИ

ПОТРІБНО НАВЧИТИСЯ

- розташовувати слова за алфавітом;
- наголошувати їх відповідно до орфоепічних норм;
- розпізнавати явища уподібнення й спрощення приголосних звуків, чергування голосних і приголосних.

ПЛАН ДІЙ

Теми для вивчення	Дати		Відмітка про виконання
	Початок	Завершення	
Алфавіт. Слова з літерою г			
Співвідношення звуків і букв			
Класифікація звуків			
Асиміляція. Типи асиміляції			
Орфоепічні норми. Складні випадки вимови звукосполук			
Чергування голосних і приголосних			
Милозвучність (евфонія)			
Наголос			

БАЗА ДАНИХ

Графіка — розділ мовознавчої науки, що вивчає сукупність умовних знаків для передавання на письмі усного мовлення.

Фонетика — розділ мовознавчої науки, що вивчає звукову систему мови та зміни звуків у мовленнєвому потоці.

Орфоепія — розділ мовознавчої науки, що вивчає правила нормативної літературної вимови.

АБЕТКА = АЛФАВІТ = АЗБУКА

Алфавіт — сукупність літер, прийнятих у системі мови й розміщених в усталеному порядку, закріпленому традицією.

Літера	Назва літери
А а	<i>а</i>
Б б	<i>бе</i>
В в	<i>ве</i>
Г г	<i>ге</i>
Ґ ґ	<i>ґе</i>
Д д	<i>де</i>
Е е	<i>е</i>
Є є	<i>є</i>
Ж ж	<i>же</i>
З з	<i>зе</i>
И и	<i>и</i>
І і	<i>і</i>
Ї ї	<i>ї</i>
Й й	<i>йот</i>
К к	<i>ка</i>
Л л	<i>ел</i>
М м	<i>ем</i>

Літера	Назва літери
Н н	<i>ен</i>
О о	<i>о</i>
П п	<i>пе</i>
Р р	<i>ер</i>
С с	<i>ес</i>
Т т	<i>те</i>
У у	<i>у</i>
Ф ф	<i>еф</i>
Х х	<i>ха</i>
Ц ц	<i>це</i>
Ч ч	<i>че</i>
Ш ш	<i>ша</i>
Щ щ	<i>ща</i>
Ь ь	<i>знак м'якшення (м'який знак)</i>
Ю ю	<i>ю</i>
Я я	<i>я</i>

Увага!

Розташовуючи слова в алфавітному порядку, треба враховувати не тільки перші, а й усі наступні літери. Апостроф, знак наголосу й дефіс при цьому до уваги не беруть.

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>